

Kaivoslain uudistus

Lapin liiton näkökulmia

LAPLAND
Above Ordinary

Olli Rönkä
aluesuunnittelija
Lapin liitto
26.10.2022

Maakuntakaavan merkitys yhteensovittamisessa ja vaikutustenarvioinnissa

- Suomen maakunnista kaivostoiminnalla on suurin alueellinen merkittävyys Lapissa
 - 1300 htv, 500 miljoonaa liikevaihto vuosittain
 - 72 % nykyisistä malminetsintäluvista on Lapissa
 - Suunnittelu ja investoinnit painottuvat erityisesti Keski-Lapin vihreäkivivyöhykkeelle
 - Kaivostoiminnan ja malminetsinnän merkitys kasvaa huoltovarmuuden ja vihreän siirtymän johdosta
- Kaivostoiminnalla on aina ylikunnallisia, ylimaakunnallisia ja jopa valtakunnallisia vaikutuksia
 - Vaikutuksia mm. liikenteeseen, voimansiirtoon, työssäkäyntiin, luonnonympäristöön sekä talouteen
 - Esimerkiksi Kittilän kaivoksen työntekijöistä noin 50 % on kunnan alueelta, loput kunnan ulkopuolelta.
 - Esimerkiksi Ruotsin puolella tapahtuvilla kaivoshankkeilla voi olla vaikutuksia Tornionjokeen ja Savukoskella sijaitsevan Soklin kaivoshankkeeseen liittyvät liikenneratkaisut ulottuvat Kemijärven ja Pelkosenniemen kuntien alueelle

Maakuntakaavan merkitys yhteensovittamisessa ja vaikutustenarvioinnissa

- Maakuntakaavalla pystytään vastaamaan laaja-alaisiin suunnittelukysymyksiin parhaiten
 - Maakuntakaavalla pystytään yhteensovittamaan kaivostoimintaan kytkeytyvät alueidenkäyttötarpeet kokonaisvaltaisella ja osallistavalla tavalla sekä tekemään intressivertailua.
 - Maakuntakaavaprosessissa arvioidaan kaivoshankkeen yhteisvaikutukset kokonaisvaltaisesti ja laaja-alaisesti. Vaikutustenarvioinnin pohjalta voidaan arvioida kaikille kunnille tulevat hyödyt/haitat, jolloin myös mahdolliset kustannukset voidaan kohdentaa kokonaisuudessaan tarpeen mukaan kyseiselle toimijalle.
 - Maakuntakaavan laatiminen kaivostoimintaan liittyen (joko kokonais- tai vaihemaakuntakaavana) keventää näin ollen myös kuntakaavoitus- ja selvittämistäakkaa.
- Näistä syistä kuntakaavoituksen lisäksi maakuntakaava tulisi olla edellytyksenä kunnan esityksestä, pienialaisia kaivosalueiden laajentumisia lukuun ottamatta, kestävän kaivostoiminnan toteuttamiseksi.

Riittävät siirtymäajat varmistettava kuntakaavavaatimuksessa

- Esityksen mukaan olemassa olevan kaivoksen vähäisestä laajentamisesta (vähäinen apualue tai alue), voidaan soveltaa voimassa olevan lain 47 §:n 4 momentin mukaista menettelyä. Tämä menettely on mahdollista, kun hakemus on jätetty viiden vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Tämän jälkeen myös vähäisiin laajentamisiin sovelletaan uuden lain mukaista 47 §:n 5 momentin mukaista kuntakaavavaatimusta
- Lapin liiton näkemyksen mukaan siirtymäajaksi tulisi asettaa 10 vuotta, sillä kaavoitukseen liittyvät muutoksenhakuprosessit voivat itsessään viedä useita vuosia. 10 vuoden siirtymäajalla kevennettäisiin myös kuntien kaavoitustaakkaa ja lisätään joustavuutta kuntakaavoitukseen ryhtymisessä.
- Kysymys: mitä aluetta kuntakaavoitusvaatimus koskee, jos siirtymäajan jälkeen kaivostoimintaa laajennetaan alueella ilman yleis- tai asemakaavaa? Tuleeko kaavavaatimus laajennusalueelle vai koko kaivoshankealueelle?

Maanomistajien oikeudet

- Lapin liitto pitää hyvänä maanomistajien aseman ja tiedottamisen parantamista kaivostoiminnan sekä malminetsinnän suhteen. Lapin liitto kuitenkin korostaa sopimusperusteisuutta maanomistajien ja kaivostoiminnan/malminetsinnän suhteen.
- Lapin liitto esittää huolenaiheenaan maanomistajille esitetyn 10-vuotisen etsinnän jälkeisen veto-oikeuden mahdolliset negatiiviset vaikutukset etsintään ja niihin liittyviin investointeihin, vaikka valtioneuvosto voi jossain tapauksessa veto-oikeuteen vaikuttaa.

Saamelaiskulttuuri ja kuntien asema

- Saamelaiskulttuurin suojan osalta Lapin liitto korostaa perustuslain 17 §:n olevan riittävä.
- Noin 67 % saamelaisista asuu saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella. Vuonna 2019 Suomen kunnista Oulussa oli eniten saamelaisia, jonka jälkeen Inarissa, Rovaniemellä, Utsjoella ja Helsingissä. Lakiehdotuksessa mainitaan, että 34 §:n mukaista selvittämisvelvollisuutta sovelletaan myös silloin, kun saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella on tarkoitus toteuttaa hanke, jolla on huomattava merkitys saamelaisten oikeuden kannalta alkuperäiskansana. Lapin liitto kysyy, mitä käytännön merkitystä edellä mainitulla ehdotuksella voi olla ja mikäli sitä ei ole, onko ehdotusta tarpeen sisällyttää lakimuutokseen?
- Lapin liitto korostaa, että kansalaisten osallistamiseen tai luvituksen ehtoihin liittyvät säännökset eivät saa olla erilaisia riippuen kansalaisten etnisestä alkuperästä vaan kuulemisessa ja asukkaiden oikeuksien huomioon ottamisessa kaikkien oikeudet tulee olla yhdenvertaisia.

Kiitos!

LAPLAND
Above Ordinary

